

Tot plegat, una mostra itinerant del patrimoni tèxtil de Catalunya

per NEUS RIBAS SAN EMETERIO, directora del Museu d'Arenys de Mar
EULÀLIA MORRAL ROMEU, directora-gerent del Centre de Documentació
i Museu Tèxtil

El Circuit, objectius i àmbits de col·laboració

El passat 9 de desembre la Fundació la Pedrera va organitzar una Jornada dedicada a les xarxes de cooperació de museus i patrimoni. Entre les xarxes representades hi havia el Circuit de Museus Tèxtils i de Moda de Catalunya definida, segons la ponència presentada per Francesc Xavier Menéndez, com una xarxa de caràcter voluntari i temàtic que agrupa els següents museus: CDMT, Museu de l'Estampació de Premià de Mar i Museu d'Arenys de Mar. Aquesta definició s'adapta força bé als objectius plantejats des dels inicis pels tres museus: la voluntat de treballar plegats a partir de la gestió d'un patrimoni comú en els tres equipaments, el patrimoni tèxtil entès com a producte final. Els tres museus reuneixen un important fons de teixits, estampats i treballs de puntes amb un gran valor històric i artístic.

Mostra de llana. José Bertran, S.A.
Barcelona, 1925/1990.
CDMT 22.826-016 (077-4696).

Els orígens del Circuit se situen l'any 2005, amb la voluntat de coordinació entre els centres esmentats més amunt i el que llavors era el Museu Tèxtil i de la Indumentària de Barcelona. Al gener de 2011 es va formalitzar amb la signatura del Conveni entre els centres d'Arenys, Premià i Terrassa. Des de l'any 2007, s'han desenvolupat projectes comuns i el Circuit ha servit per unificar criteris i polítiques de gestió del patrimoni tèxtil. De forma resumida podem destacar els següents projectes de col·laboració:

1. Una guia per a una política d'adquisicions coordinada
2. L'elaboració d'una imatge comuna i uns fullets de difusió en idiomes
3. La creació d'una pàgina web del Circuit, www.circuitmuseustextils.cat
4. La producció i itinerància de l'exposició *Una vida de batik. Del palau del sultà als pobles de Java*
5. La incorporació del Museu de l'Estampació de Premià de Mar i del Museu d'Arenys de Mar al consell de redacció de la revista *Datatèxtil*

El projecte *Documentació i Difusió del Fons Industrial Tèxtil de Catalunya*

L'any 2008, amb un ajut de la Generalitat de Catalunya, el CDMT i el [Museu d'Arenys de Mar](#) decideixen iniciar un projecte de llarg recorregut per documentar, estudiar i difondre el patrimoni tèxtil a través dels llibres mostraris que es conserven en els dos museus, amb la intenció de posar aquests arxius en mans d'experts, estudiosos, professionals del món tèxtil, dissenyadors i el públic en general. Aquest objectiu es va aconseguir amb la creació de la [plataforma web](#), on hem continuat abocant informació detallada i bones imatges dels mostraris que conservem d'empreses tèxtils representatives del nostre país.

Donar a conèixer aquest fons i fer-ho en xarxa i de forma col·laborativa ha permès unificar criteris de documentació i oferir una imatge més global de la història de la indústria tèxtil de Catalunya per poder conèixer i preservar aquest patrimoni, estudiar-ne les característiques i determinar el seu paper en el context europeu.

Aquesta web que va presentar en un inici un total de 605 fitxes de mostraris procedents de 30 empreses ara ja posa a disposició dels usuaris 1.063 fitxes de 35 empreses catalanes i alguna d'europea i ha incorporat part dels fons del [Museu de l'Estampació de Premià de Mar](#).

La feina, però, encara no s'ha aturat, i vol anar més enllà en la nostra política de difusió dels fons patrimonials tèxtils que conservem: l'estudi i la presentació d'aquests fons a través d'una exposició i una posterior publicació que serveixin per donar a conèixer els trets fonamentals de la història del tèxtil a Catalunya a través d'uns materials –els mostraris, i també altres documents de caire tècnic– en molts casos ignorats però de gran valor històric. Alhora, volem reivindicar un sector que ha estat i és crucial en la història econòmica del nostre país.

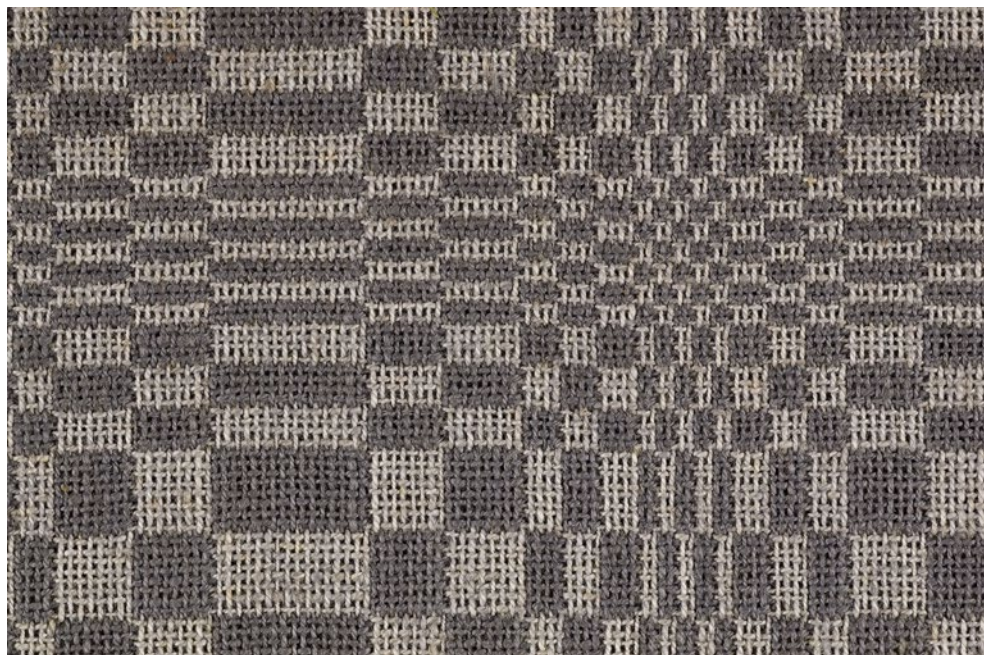
El tèxtil (encara) motor industrial de Catalunya

Fa relativament pocs anys que en algunes comarques de Catalunya gairebé tothom tenia vincles amb la indústria tèxtil, ja fossin professionals o familiars. Moltes empreses s'ubicaven dins de l'entramat urbà, i passant pels carrers es podia sentir el soroll dels telers i aquella olor característica d'oli i de borres. No calia mirar l'etiqueta de la roba –que tampoc en portava– sinó que amb una simple ullada érem capaços d'apreciar la qualitat del teixit de qualsevol peça.

Aquesta presència es va liquidar amb les successives crisis dels anys setanta i vuitanta (que van portar als anomenats plans de “Reestructuració” i de “Reconversió”), amb les exigències municipals de traslladar a les perifèries els establiments industrials i amb els canvis tecnològics que han fet que les màquines, a banda de més eficients, siguin molt menys sorolloses.

A partir d'aquesta realitat s'ha generat un sentiment col·lectiu que la indústria tèxtil al nostre país s'ha perdut, i que tot s'importa de l'altra part del món. I no és veritat.

Mostra de cotó. Algodonera Canals, Sant Adrià del Besòs, 1901/1959. CDMT 11.228-04 (002-332).

Mostres d'estampats. Lyon Barcelona S.A.,
Premià de Mar, 1931/1979. MEPM 11246-121 ►
i 11239-086. ▼ [Vegeu més.](#)

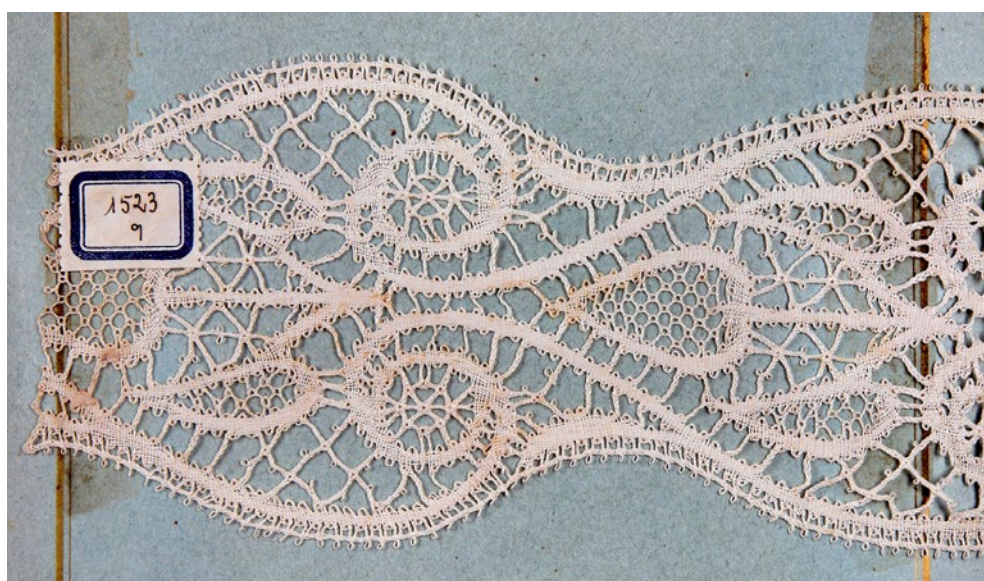

1 CITYC: Spanish textile-clothing sector 2013
(www.cityc.es).

Hi ha qui diu que la crisi i el tèxtil han anat sempre junts, i és bastant cert: la permanència del sector al llarg dels anys es deu, precisament, a la necessitat d'adaptar-se i transformar-se contínuament per trobar noves maneres de produir, noves idees i nous mercats. Aquesta adaptació significa inevitablement un filtre, que deixa enrere els que no poden seguir el ritme, però també és un esperó constant per assumir nous reptes.

Gràcies a aquesta trajectòria, empreses que van començar fa més d'un segle fent draperia, avui són referència mundial en teixits tècnics. I gràcies a les inversions en disseny i en maquinària, el sector tèxtil-moda dona feina a 129.000 persones a Espanya (sense comptar la distribució), que representen un 6% del total de l'ocupació industrial, un 3% del PIB i un 7% de les exportacions¹; estem parlant d'un total de 8.471 empreses, majoritàriament mitjanes i petites, que al 2013 van facturar més de 9.300 milions d'euros i que exporten principalment a països europeus (un 70%).

Puntes al coixí. Fábrica de Blondas y Encajes Joaquín y Mariano
Castells, Arenys de Mar 1911/1941.
MAM 2989.

2 Detrell, Ariadna: "Sme's competitiveness trough clusters", ponència a *Terrassa international textileconference*, 2/10/2014.

3 Walter, Lutz: "Conclusions", a *Terrassa international textileconference*, 2/10/2014.

A Catalunya² es comptabilitzen 2.500 empreses (un 1,49% de la UE), que ocupen gairebé 40.000 persones (un 2,40% de la UE), amb una facturació total de 4.127 milions (el 2,48% de la UE); el seu pes representa un 38% del total de les exportacions espanyoles. El mercat per a la indumentària representa un 50% del producte, seguit dels tèxtils per a la llar (30%) i els tèxtils per a ús tècnic (un 20%).

Posant el focus sobre aquest darrer subsector –un dels que més ha evolucionat en les darreres dècades–, a Catalunya el formen un centenar d'empreses que al 2013 van facturar 800 milions d'euros. Són fabricants de productes tèxtils de gran valor afegit destinats a la indústria de l'automoció, l'esport, l'agricultura, la protecció personal, l'àmbit mèdic i sanitari, la construcció... usos que segurament passen desapercebuts per a molta gent però que fan que el teixit sigui un element gairebé omnipresent en la nostra vida, molt més que en les èpoques precedents.

Si tot això és possible és gràcies al coneixement acumulat durant el darrer segle, ja sigui en forma d'intangibles, de documents físics i d'entitats de serveis i de formació que també han evolucionat en funció del context i que avui són universitats i centres tecnològics que fan recerca puntera, ja sigui en desenvolupament de noves primeres matèries, nous acabats, noves funcionalitats i aplicacions, millora de processos o millora de la sostenibilitat, en consonància amb el que reclama l'entorn actual.³

Mostres d'estampats. La España Industrial, S.A., Barcelona, 1847/1981. MEPM 9810.

Tot plegat

Calia, per tant, fer “pedagogia”, i explicar-ho. Per millorar l’autoestima del sector i del país. I per fer present a tothom que una part important del patrimoni que la indústria tèxtil ha anat generant al llarg dels anys són els dissenys en paper, les notes tècniques, els mostraris... que de vegades han acabat al contenidor per simple desconeixement.

Tot plegat pretén ser un retrat de la Catalunya tèxtil del darrer segle. Un retrat confegit partint dels elements físics que conservem en els tres museus integrants del Circuit i que permeten perfilar una imatge bastant precisa de la nostra història industrial.

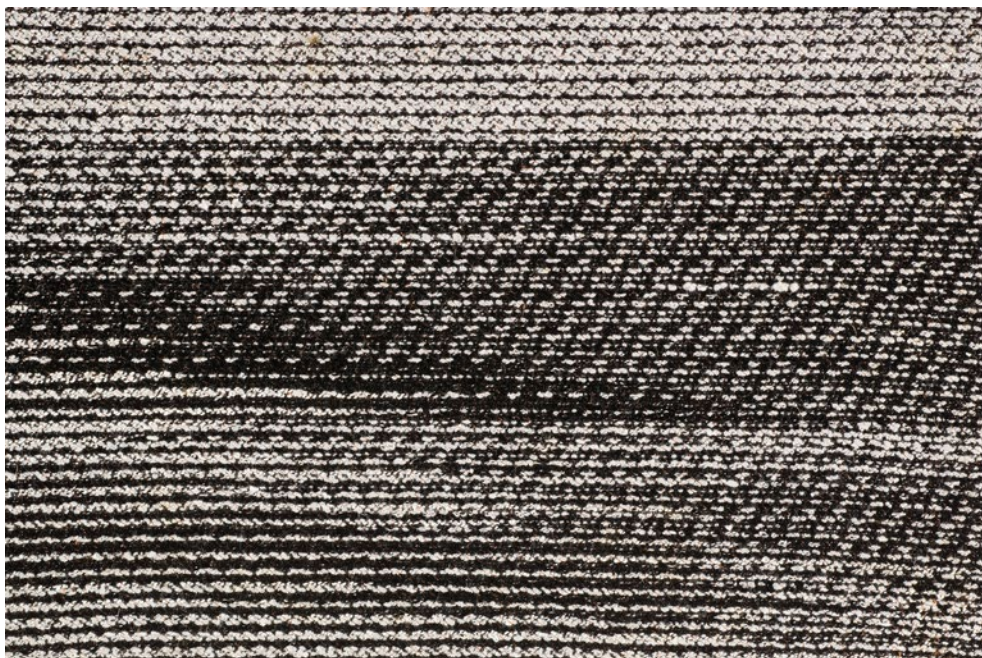
Un retrat dibuixat sobre la base de quatre parts que s’interrelacionen i permeten lectures complementàries:

- una història del treball tèxtil a partir d’una tria dels objectes emblemàtics de la producció manual i industrial, les fonts d’inspiració, el disseny, la fabricació i la venda.
- la crònica del disseny tèxtil, marcada per les dates més significatives de la nostra memòria col·lectiva (l’Exposició Universal de 1888, el modernisme, la Segona República, la postguerra, el Maig del 68, el canvi de mil·lenni, el present i les tendències dels anys que vénen).
- algunes empreses de referència, amb documents d’una dotzena de firmes de tots els subsectors, algunes de les quals continuen avui essent pioneres en el seu àmbit.
- els paisatges que el tèxtil ha generat en el nostre territori.

La mostra es clou amb una referència als subsectors que avui són els més dinàmics i tenen marge de creixement: la moda infantil i nupcial i els tèxtils tècnics.

Mostres de fil per a gènere de punt. Hilabor, S.A, Terrassa, 1946/1992. CDMT 14.240-148 (20).

Mostra de cotó. Felio Comadran
y Cia. Sabadell, 1904/1954.
CDMT 11.72-12 (03).

El guió i els textos de *Tot plegat* han estat desenvolupats per James Douet, i el projecte museogràfic és de Santi Artigas. Tots dos han treballat en equip juntament amb les signants d'aquest text. L'exposició es presentarà al Museu Marès de la Punta d'Arenys de Mar des de la primavera fins a finals de 2015, i posteriorment s'exposarà al Centre de Documentació i Museu Tèxtil (Terrassa), al Museu de l'Estampació Tèxtil de Premià de Mar, i quedarà disponible per itinerar pels centres integrants de la Xarxa de Museus Locals de la província de Barcelona. Des d'aquesta plataforma entenem que podrà ser un bon mitjà per fer present al públic no especialitzat com la indústria tèxtil ha estat i és present en la nostra cultura, el nostre paisatge, el nostre patrimoni i la nostra economia. Si conèixer és la base per valorar i estimar, esperem que *Tot plegat* contribueixi també a generar una millor sensibilitat de tots envers aquest tema. ●